Берел ауылының дизайн-коды
2026

1-тарау
Жалпы ережелер

Берел ауылының дизайн-коды Қазақстан Республикасы Құрылыс кодексінің 35-бабы 24-тармағына және Қазақстан Республикасы Өнеркәсіп және құрылыс министрінің 2026 жылғы 22 мамырдағы №256 бұйрығына сәйкес әзірленді.

Құжат Берел ауылының тарихи, ландшафтық-табиғи, функционалдық және жергілікті ерекшеліктерін, сондай-ақ аумақтың заманауи қажеттіліктерін ескере отырып, оның сәулеттік келбетін қалыптастыру тәртібін айқындайды.

Дизайн-код ауылдың бірегей келбетін сақтауға, оның сәулеттік ортасын үйлестіруге және барлық тұрғындар мен туристер үшін жайлылықты, қолжетімділік пен қауіпсіздікті қамтамасыз етуге бағытталған.

Техникалық параметрлер, егжей-тегжейлі спецификациялар, өлшемдік кестелер және ауылдық орта элементтерінің конструктивтік сызбалары (маңдайшалар, навигация құралдары, шағын сәулет нысандары, қоршаулар және кіреберіс топтары) осы дизайн-кодқа ажырамас қосымша болып табылатын Стандарттар альбомында келтірілген. Қосымшаның сандық талаптары мен графикалық сызбалары құжаттың мәтіндік бөлігімен қатар қолдануға міндетті және нысандардың сыртқы келбетін сараптау мен келісудің негізі болып табылады.

Осы құжатта мынадай ұғымдар қолданылады:

Дизайн-код — ауылдық кеңістік элементтерінің визуалдық құрамдас бөлігін регламенттейтін талаптар мен қағидалар жиынтығы: ғимараттардың қасбеттері, абаттандыру, маңдайшалар, көрсеткіштер, шағын сәулет нысандары және ауыл инфрақұрылымының басқа да элементтері.

Сәулет-ландшафтық орта — табиғи жағдайлар мен сәулеттік нысандар үйлесім тапқан, адамның өмір сүру жағдайын және психофизикалық жай-күйін айқындайтын кеңістік.

Бірыңғай сәулеттік стиль — ауылдың тұтас визуалдық келбетін қамтамасыз ететін сәулеттік, композициялық, түстік және материалдық шешімдер жиынтығы. Негізгі параметрлеріне ғимараттардың сыртқы келбеті, түстік шешімдер, қабаттылық, әрлеу материалдары, қоршаулар мен шатыр түрлері жатады.

Абаттандыру элементтері — сәндік, техникалық, жоспарлау және конструктивтік құрылғылар, көгалдандыру және жарықтандыру элементтері, шағын сәулет нысандары (ШСН), ақпараттық тақталар мен көрсеткіштер.

Ақпараттық конструкция — мәліметтер мен визуалды коммуникацияларды орналастыруға арналған абаттандыру нысаны. Ақпараттық конструкцияларға маңдайшалар, ақпараттық стендтер, көрсеткіштер және мекенжай тақтайшалары жатады.

Маңдайша — ғимаратқа кіреберіс шегінде немесе тауарлар мен қызметтер нақты орналасқан қасбет бөлігінде орналастырылатын, жеке және заңды тұлғалардың атауы мен қызмет түрі туралы ақпарат.

Жарнамалық конструкциялар — сыртқы жарнаманы тарату үшін пайдаланылатын құрылыстар, көлемді немесе жазық конструкциялар (экрандар мен электрондық таблоларды қоса алғанда).

Көше жиһазы (жабдықтары) — ашық кеңістікте орнатылатын сәндік және практикалық мақсаттағы нысандар (гүл құмыралары, павильондар, күркелер, орындықтар, қоқыс жәшіктері, қоғамдық көлік аялдамалары).

Стационарлық емес сауда нысаны (СЕН) — жер учаскесімен берік байланысы жоқ уақытша құрылыс немесе уақытша конструкция (дүңгіршектер, павильондар, сауда шатырлары).

Фриз — маңдайшаларды орналастыруға арналған қасбеттің көлденең жазық бөлігі. Әдетте бірінші қабат терезелерінің үстінде немесе кіреберіс тобының күнқағарында орналасады.

Морфотип — тарихи қалыптасқан құрылымдық-кеңістіктік ұйымдастыру немесе құрылыс салу типі.

Ауылдық кеңістік — ауыл тұрғындарының тіршілік әрекетінің және ауыл инфрақұрылымы нысандарының орналасуының әлеуметтік-мәдени ортасы.

Тірек фрейм (Identity) — аумақтың бірегей бейнесін қалыптастыратын және оның жергілікті кодын жеткізетін кеңістіктік контекст маркерлері. Оларға түпнұсқалықты қолдайтын элементтер, мысалы, табиғи материалдардан (балқарағай, тас) жасалған бұйымдар, ашық қоршаулар және дәстүрлі нысандар жатады.

Деструктивті фрейм (Кеңістіктік шу) — аумақтың тарихи ортасының тұтастығын бұзатын визуалды немесе физикалық дискомфорт элементтері. Оларға кездейсоқ «визуалды қоқыс»; баннерлік маңдайшалар, агрессивті түстер (мысалы, көк профиль), ретсіз орналастырылған сымдар және ғимараттардың кіреберіс топтарының сәйкессіздігі жатады.

Транзиттік фрейм (Даму әлеуеті) — семантикасы анықталмаған, бірақ қайта қарастыру және одан әрі функционалдық немесе мағыналық қайта пайымдау әлеуетіне ие нысандар. Бұл аяқталмаған немесе «түсініксіз» болып көрінетін орындар немесе элементтер болуы мүмкін, мысалы, бос тұрған ғимараттардың қасбеттері, қайта абаттандыруды қажет ететін аумақтар немесе мағынасын толық түсіну үшін мәтіндік түсіндірмені қажет ететін нысандар.

Глава 2. Аналитический этап (Исследование)

Цели и методология исследования

Цель исследования — выявить локальную идентичность Береля, зафиксировать особенности существующей архитектурной и визуальной среды, изучить сценарии использования территории жителями и туристами и определить принципы её дальнейшего развития.

Дизайн-код рассматривается не только как набор визуальных правил, но и как инструмент бережного развития территории, сохранения её историко-культурного характера и адаптации села к растущему туристическому потоку.

Использованные инструменты:

Интервью и антропологический аудит: интервью с жителями, владельцами гостевых домов, представителями туристической сферы и местного сообщества.

Метод рамок (визуальный аудит): более 100 фотографий среды с классификацией элементов по категориям «красиво», «некрасиво», «непонятно».

Анализ социальных сценариев: изучение повседневных и сезонных сценариев использования улиц, общественных пространств, природных территорий и туристических маршрутов.

Историко-культурный анализ: изучение археологического наследия, музейных и научных материалов, локальных легенд и устных рассказов жителей.

Социокультурный и географический контекст

Берель расположен в уникальном природном и археологическом окружении. Село находится вблизи археологического комплекса Берельских курганов и связано с образом Долины царей, сакским наследием, горным ландшафтом и рекой Бухтарма.

Туристический сдвиг: традиционная сельская экономика постепенно дополняется гостевыми домами, локальными продуктами и туристическими сервисами.

Сезонность: основная активность приходится на тёплый период; зимой общественная и туристическая жизнь существенно снижается.

Ключевой вызов: развитие туристической инфраструктуры должно происходить без превращения Береля в массовый туристический аттракцион и без утраты характера сельской среды.

Аумақтың бірегейлігі («Орын рухы»)

Зерттеу барысында Берелдің негізгі мағыналық және визуалды тіректері анықталды, олар дизайн-кодтың визуалды тілінің негізіне айнала алады.

Археологиялық мұра: Берел қорғандары, сақ мәдениеті және онымен байланысты археологиялық бейнелер аумақ бірегейлігінің маңызды қабатын қалыптастырады.

Символика: грифон, жылқы, тау, қорған, шеңбер, күн және скиф-сібір аң стилімен байланысты қозғалыс бейнелері.

Материалдар: балқарағай, тас, дөрекі өңделген ағаш және табиғи түрде ескіретін металл.

Сәулеттік нысандар: ағаш конструкциялар, қарапайым ауылдық пішіндер, тік шатырлар, сондай-ақ археологиялық контекстпен байланысты пішіндер мен мотивтер.

Материалдық емес мұра: жергілікті атаулар, тұрмыстық сөз тіркестері, ауызша әңгімелер, аңыздар және жергілікті сөйлеу ерекшеліктері аумақтың мәдени бірегейлігінің бір бөлігі болып табылады.

Түстік код: алтын, охра, жер түстері, қою ағаш, графит және тас реңктері табиғи түстер палитрасының негізін қалыптастырады.

Кешенді визуалды аудит (Фреймдер әдісі)

Қалыптасқан ортаны талдау үшін фреймдер әдісі қолданылды. Орта элементтері «әдемі», «ұнамсыз», «ұнамсыздау» және «түсініксіз» санаттары бойынша жіктелді. Бұл ортаның қандай ерекшеліктерін сақтау қажет екенін, қайсысы түзетуді талап ететінін және қайсысы одан әрі дамудың негізіне айнала алатынын анықтауға мүмкіндік берді.

Жергілікті бірегейлік маркерлері (Тірек фрейм):

Дәстүрлі ағаш үйлер, табиғи материалдар, ағаштың табиғи ескіруі, ескі ағаш қоршаулар, қолдан жасалған маңдайшалар және ауылдық ортаның тарихпен және табиғи ортамен байланысын сақтайтын элементтер.

Визуалды шу және теңгерімсіздік аймақтары (Деструктивті фрейм):

Агрессивті түс: ашық түсті шатырлар мен қасбеттер табиғи ауыл ортасының тұтастығын бұзады.

Жарнамалық шу: баннерлер, хабарландырулар және жүйесіз орналастырылған маңдайшалар визуалды ретсіздік тудырады.

Материалдық дисбаланс: табиғи фактураларды имитациялайтын материалдар мен сәндік шешімдерді пайдалану ортаның тұтастығын төмендетеді.

Инженерлік ластану: электр сымдарының ретсіз орналасуы және инженерлік коммуникациялардың ашық жүргізілуі көшенің визуалды қабылдауын бұзады.

Мағыналық даму әлеуеті (Транзиттік фрейм):

Заманауи ғимараттар, мекенжай көрсеткіштері, қоршаулар, коммерциялық және техникалық нысандар Берелдің бірыңғай материалдар, түстер, графика және сәулеттік сипат жүйесіне бейімделуін талап етеді.

Кеңістіктік сценарийлер және проблемалық аймақтар

Сұхбаттар мен аумақты пайдаланудың қалыптасқан сценарийлерін талдау бірнеше негізгі проблемалар мен даму бағыттарын анықтады.

Көшелердің қауіпсіздігі: тұрғындар қозғалыс жылдамдығын төмендететін элементтердің жетіспейтінін атап өтеді. Тротуарлар мен жарықтандырудың болмауы қосымша тәуекелдер тудырады. Жаңбыр мен қар еріген кезде кейбір жерлерде су жол бойымен тікелей ағады.

Өзенге қолжетімділік: Бухтарма тұрғындар үшін ландшафттың маңызды бөлігі ретінде қабылданады. Сонымен қатар өзенге түсетін қалыптасқан жолдар абаттандырылмаған, жабдықталған жағалау учаскелері мен көру алаңдары жоқ.

Қоғамдық кеңістіктердің тапшылығы: Берелде бос уақыт өткізуге және адамдардың кездесіп, араласуына арналған қалыптасқан сценарийлер іс жүзінде жоқ. Тұрғындар қоғамдық аймақтарға, демалыс орындарына және жергілікті іс-шаралар өткізуге арналған алаңдарға қажеттілік бар екенін атап өтеді.

Туристік инфрақұрылым: қонақ үйлері мен маусымдық туристер санының өсуі навигацияға, автотұрақ кеңістіктеріне және туристік сервистерге қажеттілікті арттырады.

Ақпараттық тапшылық: туристерге орналастыру орындары, тамақтану, маршруттар және қолжетімді қызметтер туралы толық ақпарат жетіспейді.

Инженерлік инфрақұрылым: тіректерді, сымдарды және техникалық нысандарды орналастырудың бірыңғай қағидаларының болмауы ауылдың визуалды келбетіне біртіндеп теріс әсер етеді және ортаның тұтастығын бұзады.

Дамудың стратегиялық бағыттары

Зерттеу нәтижелері дизайн-кодтың нақты талаптары мен шешімдеріне айналуы тиіс бірнеше негізгі бағытты қалыптастыруға мүмкіндік берді.

Жергілікті бірегейлікті сақтау: ағаш сәулетті, жергілікті материалдарды, дәстүрлі пішіндерді және ауылдық ортаның сипатты элементтерін қолдау.

Археологиялық және мәдени код: сақ мұрасы мен скиф-сібір аң стилінің бейнелерін тікелей декор ретінде емес, заманауи материалдар, графика, перфорация және орта элементтері арқылы қайта пайымдалған бейне ретінде пайдалану.

Бірыңғай визуалды орта: түстерге, материалдарға, шатырларға, қоршауларға, маңдайшаларға, мекенжай көрсеткіштеріне және инженерлік инфрақұрылымға қатысты келісілген қағидаларды қалыптастыру.

Табиғи аумақтар: өзенге, серуендеу маршруттарына, көру алаңдарына және табиғи ландшафтпен байланыс орындарына қауіпсіз қолжетімділікті қамтамасыз ету.

Қоғамдық кеңістіктер: тұрғындар мен туристерге арналған шағын демалыс және қарым-қатынас орындарын дамыту, оларды ірі ойын-сауық нысанына айналдырмау.

Туристік навигация: карталардың, көрсеткіштердің және маршруттар, орналастыру орындары, қызметтер мен аумақ нысандары туралы ақпараттың түсінікті жүйесін қалыптастыру.

Ұқыпты туристік даму: Берел туристік парк ретінде емес, тарихи және табиғи ландшафттың бір бөлігі ретінде қарастырылады, мұнда сәулет пен абаттандыру элементтері табиғи және археологиялық контекстке бағынуы тиіс.

3-тарау
Жобалау кезеңі (Стандарттар альбомы)

Сәулет-ландшафтық орта және түстік шешімдер

Берел ауылының түстер палитрасы аумақтың табиғи, мәдени және тарихи ерекшеліктеріне негізделген. Негізгі реңктер жермен, ағашпен, таспен, өсімдіктермен және сумен байланысты және сәулет пен қоршаған ландшафт арасындағы визуалды байланысты қалыптастырады.

Жасыл және жер түстес реңктер Берелдің табиғи ортасын бейнелейді және абаттандыру мен навигация элементтерінде қолданылады.

Қоңыр, охра және терракота реңктері ағашпен, жермен және Берел қорғандарының археологиялық мұрасымен байланысты. Олар ауылдық ортаның табиғи сипатын сақтайды.

Палитра түстерінің қолданылу мақсаты әртүрлі және олар бір-бірін алмастырмайды. Негізгі табиғи реңктер сәулет-ландшафтық ортада және абаттандыру элементтерінде қолданылады.

RGB 107 112 42
CMYK 4 0 63 56

RGB 69 53 40
CMYK 0 23 42 73

RGB 227 144 48
CMYK 0 37 79 11

RGB 163 151 125
CMYK 0 7 23 36

RGB 213 207 183
CMYK 0 3 14 16

RGB 227 225 212
CMYK 10 7 16 0

RGB 39 36 36
CMYK 0 8 8 85

RGB 85 85 85
CMYK 0 0 0 67

RGB 255 255 255
CMYK 0 0 0 0

Көгілдір-көк реңк ауыл бойымен ағып өтетін Бұқтырма өзенімен және Берелдің су ландшафтымен байланысты. Ол тек навигация мен ақпараттық элементтерде акценттік түс ретінде қолданылады.

RGB 253 249 222
CMYK 0 2 12 1

RGB 152 27 30
CMYK 25 100 100 25

RGB 108 160 171
CMYK 60 24 30 0

Қызыл түс тек үй нөмірінің көрсеткіштері мен жекелеген ақпараттық элементтер үшін қолданылады және қасбеттерді, қоршауларды және шағын сәулет нысандарын бояуға қолданылмайды.

Қаріп жүйесі

Берел ауылының визуалды бірегейлігі оқылымдылық пен эстетикалық тұтастық қағидаттарына негізделеді. Негізгі гарнитуралар — геометриялық гротеск **Montserrat** (тақырыптар мен навигация үшін) және гуманистік гротеск **Roboto** (қосымша ақпарат үшін).

Мәтінді теру ережелері әріп пропорцияларын бұрмалауға және сыртқы навигацияда курсивті пайдалануға жол бермейді; тарихи нысандарда кертілген қаріптерді, ал заманауи нысандарда кертілмеген қаріптерді қолдану ұсынылады.

1-қосымша, 1-бөлім (2–3-парақтар)

Маңдайшалар мен ақпараттық конструкциялар стандарттары

Берел ауылында ақпарат тасымалдағыштарын орналастыру визуалды шуды азайтуға және сәулеттік ортаның тұтастығын сақтауға бағытталған. Дизайн-код конструкцияларды үш түрге бөледі:

Ақпараттық конструкция — анықтамалық функция атқаратын абаттандыру нысаны (маңдайшалар, көрсеткіштер, мекенжай тақтайшалары).

Маңдайша — ұйымның атауы мен қызмет түрі туралы ғимарат қасбетінде орналастырылатын ақпарат.

Сыртқы (визуалды) жарнама нысаны — коммерциялық ақпаратты тарату үшін пайдаланылатын көлемді немесе жазық конструкциялар (экрандар, таблолар).

Ауылда рұқсат етілген маңдайшалардың негізгі түрлері

Негізсіз маңдайша: қасбетке тікелей бекітілетін жеке көлемді таңбалар немесе логотип. Бұл сәулетті барынша аз бұрмалайтын ең қолайлы формат.

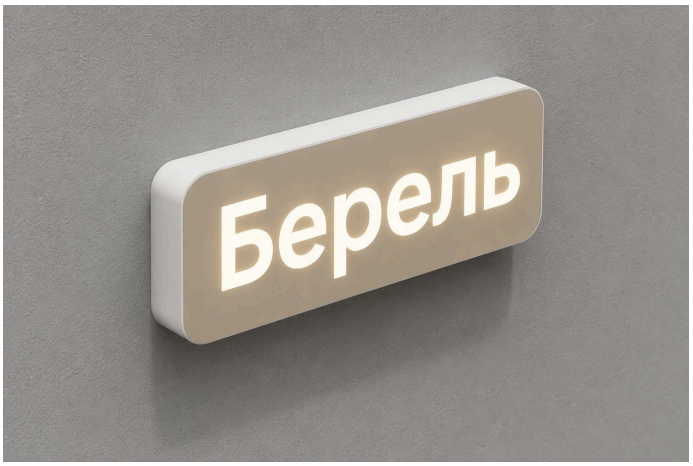

Негізі бар маңдайша: сіңдіргіш құраммен өңделген ағаштан, металдан немесе композиттік материалдардан жасалған сәндік панельдегі конструкция.

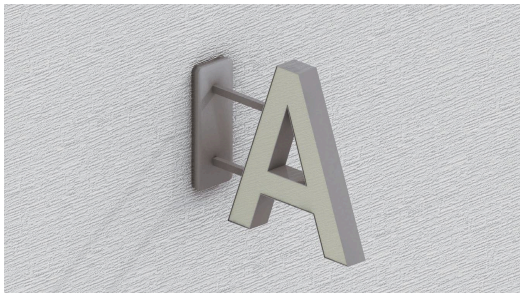

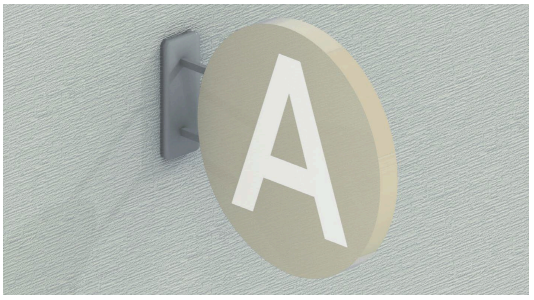

Жарық қорабы: ішкі жарықтандыруы және жарықты шашырататын материалдан жасалған алдыңғы панелі бар көлемді конструкция.

Панель-кронштейн: қасбетке перпендикуляр бекітілетін, кемінде 2,5 метр биіктікте орналасатын конструкция.

Ақпараттық тақтайша: кіреберістің жанында орналастырылатын, қысқаша ақпарат берілген тікбұрышты конструкция (металл, ағаш, органикалық шыны).

Рәсімдеу мен орналастырудың жалпы қағидалары

Орталық ось қағидаты: маңдайшалар кіреберістің орталық осі бойынша немесе фриз шегіндегі жарық өткізетін конструкциялардың (терезелердің) үстінде қатаң орналастырылуы тиіс.

Фризді рәсімдеу: фриз және оның конструктивтік жиектемесі біртұтас элемент ретінде қабылдануы тиіс. Көрінетін жақтаулар, профильдер, бұрыштық элементтер және жиектеменің өзге де бөліктері фриздің түсімен бірдей орындалып, контрастты түспен ерекшеленбеуі тиіс. Фризді ғимарат қасбетінен визуалды түрде бөліп көрсететін контрастты жиектемені қолдануға жол берілмейді.

Бірыңғай көлденең сызық: бір қасбетте бірнеше ұйым орналасқан жағдайда барлық маңдайшалар фриздің ортасындағы бірыңғай көлденең ось бойынша теңестіріледі.

Қасбетті сақтау: суреттер мен жазуларды қабырға бетіне тікелей түсіруге тыйым салынады. Монтаждау кезінде зақымдалған қасбеттер міндетті түрде қалпына келтірілуі тиіс.

Маңдайшалардың техникалық параметрлері және оларды қасбеттерге байланыстыру қағидалары Қосымшаның 2-бөлімінде көрсетілген.

Қашықтық: ақпарат тасымалдағыштар мемориалдық тақталар мен жол белгілерінен кемінде 2 метр қашықтықта орналасуы тиіс.

Әйнектеу: витриналардағы ақпарат (үлдір, жапсырмалар) ойық ауданының 30%-нан аспауы және тек ішкі жағынан жапсырылуы тиіс.

Ауылдық навигация жүйесі

Жалпы қағидаттар және климатқа бейімдеу

Ауылдық навигация — тұрғындар мен туристердің ауыл кеңістігінде бағдарлануын қамтамасыз ететін маңдайшалар, көрсеткіштер және ақпараттық стендтер кешені. Катонқарағай ауылының қатаң климатын ескере отырып, материалдарға ерекше талаптар қойылады:

Мұзданuға төзімділік: мұз бен конденсаттың түзілуіне жол бермеу үшін беттер су өткізбейтін қасиетке ие болуы тиіс. Ұялы поликарбонатты және қалыңдығы 3 мм-ден аз акрил пластигін пайдалануға тыйым салынады.

Пішін геометриясы: қар жиналуы мүмкін ұсақ көлемді бөлшектерді пайдалануға тыйым салынады. Ылғалдан қорғау үшін конструкциялар герметикалық болуы тиіс.

Шағылыспайтын жабын: күн сәулесінде оңбайтын, күңгірт және жарықты шағылыстырмайтын материалдар қолданылады

Жалаушалы көрсеткіштер мен стелалар

Жеке тұрған навигация элементтері жаяу жүргіншілер мен көлік қозғалысын бағдарлаудың негізгі тораптары болып табылады:

Жалаушалы көрсеткіштер: тіректерге (бағандарға) бекітіледі, бұл ретте бір бағанға бестен артық көрсеткіш орналастыруға жол берілмейді. Төменгі тақтайшаның жерден ең аз биіктігі — 2,5 метр.

Қосымшаның 3-бөлімі (5–8-парақтар)

Орналастыру қағидаты:
Егер көрсеткіш бағанның ортасына бекітілсе және бағыттауыш жебесі болмаса, тақтайша өзі көрсететін көшеге қатаң параллель орналасуы тиіс.

Стелалар: Ені (200, 250 және 400 мм) және биіктігі (2000–2400 мм) бойынша үш нұсқаға бөлінеді. Ірі стелаларда міндетті түрде жергілікті жердің картасы және нысандар туралы толық ақпарат орналастырылады.

Үй нөмірінің және мекенжай көрсеткіштері

Ауылдың мекенжай жүйесі үшін оның бірегейлігін айқындайтын бірыңғай безендіру стандарты белгіленеді.

Мекенжай көрсеткіштерінің түстік безендірілуі Берел ауылының бекітілген түстер палитрасы шегінде айқындалады. Мәтін мен үй нөмірлері қажетті оқылымдылықты қамтамасыз ететін контраст түспен орындалады.

RGB 107 112 42
CMYK 55 38 100 25

RGB 81 19 6
CMYK 0 77 93 68

RGB 253 249 222
CMYK 0 2 12 1

Туристік навигация және тақтайшалар

Көрікті орындарды таныту үшін арнайы ақпарат тасымалдағыштары қолданылады.

Ақпараттық тақтайшалар: ескерткіштер мен табиғи нысандар туралы ақпарат береді. Ақпараттық беттің көлбеу бұрышы оның биіктігіне байланысты:

120 см биіктікте — 90°,
100 см биіктікте — 45°,
ал төмен пюпитрлер үшін (80 см) — 30°.

Ақпараттық стендтер: тарихи анықтамаларды, нысанды пайдалану қағидаларын және ауылдың цифрлық порталына өтуге арналған QR-кодтарды қамтуы тиіс. Туристік аймақтарда стелалар Wi-Fi желісіне тегін қол жеткізу нүктелері ретінде пайдаланылуы мүмкін.

Әмбебап дизайн (Инклюзивтілік)

Навигация азаматтардың барлық санаттары үшін қолжетімді болуы тиіс:

Көру қабілеті нашар адамдар үшін: көрсеткіштер 1,5 метр биіктікте орналастырылады, ақпарат міндетті түрде Брайль қарпімен қайталанады. Қысқы жағдайлар үшін ілінісу коэффициенті 0,4-тен жоғары тактильді төсем (бетон плиталар немесе полиуретан) қолданылады. Қауіпті учаскенің басталуына дейінгі қашықтық — 0,6 м, бедер тереңдігі — 5 мм.

Есту қабілеті нашар адамдар үшін: әлеуметтік маңызы бар ғимараттардың (мектептер, әкімдік) кіреберістерінде айқын визуалды индикациясы бар жарық маяктарын орнату ұсынылады.

Көліктік навигация

Қоғамдық көлік аялдамаларындағы элементтер мыналарды қамтиды:

Аялдама белгілері: жаяу жүргіншілердің басынан жоғары көрінуі үшін белгінің төменгі жиегі 2,5 метрден төмен болмауы тиіс.

Қозғалыс кестесі бар стендтер: 900–1800 мм биіктік аралығында орналастырылады; бұл ретте арба пайдаланатын адамдар үшін аса маңызды ақпарат 1,7 метрден жоғары орналастырылмауы тиіс.

Техникалық талап: навигацияның барлық элементтері берік бетон немесе шойын іргетасқа орнатылып, вандализмге төзімді материалдардан (металл, сіңдіргіш құраммен өңделген ағаш, тас) жасалуы тиіс.

Ғимараттардың қасбеттерін рәсімдеу және әрлеу

Қасбеттердің жай-күйіне қойылатын жалпы талаптар

Ауылдың сәулеттік келбетін қалыптастыру құрылыстың тұтастығы мен біркелкілігін сақтауға негізделеді. Қабырғалардың жекелеген бөліктерін әртүрлі реңктермен «жамау» тәсілімен жөндеуге және бояуға жол берілмейді; бүкіл ғимараттың әрлеу түсі мен фактурасы біркелкі болуы тиіс.

Реставрация немесе косметикалық жөндеу жүргізілген кезде тарихи деректер мен ғимараттың бастапқы жобасын ескеру қажет. Олар болмаған жағдайда түстік шешім дизайн-кодтың бекітілген палитрасына және Стандарттар альбомына сәйкес қабылданады.

Әрлеу материалдарының регламенті

Материалдарды таңдау кезінде өңірдің қатал климаты мен экологиялық қағидаттар ескерілуі тиіс.

Қолдануға тыйым салынады: сайдингті (магистральдық көшелерге қасбетімен шығатын барлық ғимараттар үшін). Балама ретінде термиялық өңделген немесе имитацияланған ағашты не табиғи балқарағайды пайдалану ұсынылады.

Сондай-ақ профильденген металл табақты (өнеркәсіптік аумақтардан басқа) және боялмаған жалпақ хризотилцемент табақтарды әрлеу үшін қолдануға жол берілмейді.

Қолдануға ұсынылатын материалдар:

Табиғи ағаш және тас: қоғамдық қасбеттер, іргетастар мен цокольдерді әрлеуге арналған басым материалдар. Табиғи түрде «көркем ескіруді» және ландшафтпен үйлесімділікті қамтамасыз етеді.

Кірпіш (әсіресе табиғи): тұрғын және қоғамдық ғимараттарды қаптауға, сондай-ақ шағын сәулеттік нысандарға (бағандар, қоршаулар) ұсынылады, дәстүрлі құрылысқа жылылық пен құрылымдық сипат береді.

Шыны және жарық өткізгіш конструкциялар: қоғамдық ғимараттарға жеңілдік беру үшін витражды терезелер түрінде дәстүрлі мотивтермен, сондай-ақ бастырмалар, күркелер мен павильондар конструкцияларында қолданылады.

Тоқыма материалдары: уақытша конструкциялар (киіз үйлер, фестиваль шатырлары), көше декоры және бастырмалар үшін ұсынылады, іс-шараларға этникалық реңк бере отырып, мембраналар ретінде қолданылады.

Металл (боялған): ағаш элементтерді техникалық біріктіру үшін (қақпалар, қоршаулар, шамдар, қоршау тұтқалары), сондай-ақ көше навигациясы мен ақпараттық тақтайшаларда қолданылады.

Саз және сылақ: дәстүрлі қазақ тұрғын үйлерінің сипатын сақтайтын табиғи стиль қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Экологиялық композиттік материалдар: тас немесе ағаш фактурасы бар сапалы панельдер.

Шатыр материалдары: фальцты шатыр, металл жабын (RAL 7005, 8017, 6020 түстері). Қанық көк және көгілдір түсті шатырларды қолдануға жол берілмейді, тек ауыл аумағындағы мешіттер мен нысандардың шатырлары бұған кірмейді.

Ағаш құрылыстар: бастапқы материалдарға барынша жақын материалдарды қолдана отырып, реставрациялауға жатады, соның ішінде оймыш элементтерді қалпына келтіру қарастырылады.

Жылу оқшаулау: қабырғаларды сыртқы («құрғақ») тәсілмен жылу оқшаулауға тыйым салынады; бұл жұмыстар бүкіл ғимарат үшін кешенді түрде жүргізілуі тиіс.

Инженерлік жабдықтарды орналастыру

Қасбеттердің эстетикалық келбетін сақтау үшін мынадай шектеулер енгізіледі:

Кондиционерлер: негізгі қасбеттерден бүйір қабырғаларға ауыстырылуы немесе қабырға түсіне боялған арнайы қаптамаларға жасырылуы тиіс.

Сымдар мен құбырлар: электр желілерін қасбет ішінен немесе арнайы қораптар арқылы жүргізу қажет. Қасбет бойымен сымдарды тек қатаң тік немесе көлденең бағытта, қабырға түсіне сәйкес кабель-арналарды пайдалана отырып жүргізуге жол беріледі.

Сәулет-көркемдік безендіру

Муралдар мен стрит-арт нысандарын көбіне тұйық қасбеттерде және көшеден жақсы көрінетін жерлерде орналастыру ұсынылады. Ғимараттарда бұрыннан бар тарихи мозаикаларды сақтау қажет; оларды жарнамалық конструкциялармен немесе инженерлік желілермен жабуға жол берілмейді.

Паблик-арт нысандарын орналастыру Қазақстан Республикасының заңнамасы мен осы дизайн-код талаптарын сақтай отырып жүзеге асырылады.

Техникалық ескерту: әртүрлі кластағы нысандарға (тұрғын кварталдар, демалыс үйлері, қоғамдық орталықтар) әрлеу материалдарын таңдаған кезде материалдардың жанғыштық тобын (Г1–Г4) ескеру қажет, бұл ретте өртке қарсы нұсқаларға басымдық беріледі.

Қоғамдық кеңістіктерді абаттандыру

Көше жиһазы (отыруға арналған орындар)

Ауылдық қоғамдық кеңістіктерде отыруға арналған орындарды орналастыру жайлы әрі қолжетімді ортаны қалыптастырудың міндетті элементі болып табылады. Дизайн-код жабдықтардың нақты типологиясы мен оларды пайдалану қағидаларын белгілейді:

Мақсаты бойынша типология:

Орындық — арқалығы жоқ, қысқа уақыт демалуға арналған конструкция. Жанданған көшелердің бойында, алаңдарда және транзиттік сквелерде орнату ұсынылады.

Арқалығы бар орындық — ұзақ уақыт жайлы демалуға арналған конструкция. Рекреациялық аймақтарда, саябақтарда және туристік маршруттарда қолданылады.

Орындықтар композициясы — бірыңғай стильде біріктірілген, қарым-қатынас жасауға арналған аймақтар қалыптастыратын модульдік отыру орындарының топтары.

Арнайы нысандар: туристік маршруттарда пикникке арналған үстелдер мен орындықтарды, бастырмалармен жабдықталған орындарды орнатуға жол беріледі.

Техникалық габариттер мен параметрлер:

Отыру биіктігі: стандартты — жер деңгейінен 0,42–0,48 м. Қозғалысы шектеулі азаматтар (ҚШТ) үшін — 0,38–0,58 м, отыруды жеңілдету үшін алға қарай аздап еңістікпен.

Отыру тереңдігі: кәдімгі орындық үшін — 0,45–0,6 м; терең демалыс модельдері үшін — 1–1,5 м; жатуға арналған орындар үшін — 2,5 м-ге дейін.

Балама шешімдер: жер бедері мүмкіндік берген жағдайда тас немесе бетон парапеттерге ағаш төсемдер орнатуға жол беріледі.

Қосымшаның 4-бөлімі

Материалдар және қауіпсіздік:

Басым материалдар: табиғи ағаш және сапалы композиттер. Негіздері қара металдан, ағаштан немесе габиондардан жасалады.

Термиялық жайлылық: күн сәулесінде қызған кезде күйік тудыруы мүмкін материалдарды пайдалануға тыйым салынады. Барлық жабындар ылғалға және күйіп оңуға төзімді болуы тиіс.

Климаттық фактор: жаз мезгілінде отыру орындарын көлеңкеде немесе жеке бастырмалармен жабдықталған жерлерде орналастыру қажет.

Орналастыру қағидалары:

Орындықтар мен сәкілер жаяу жүргіншілер қозғалысына кедергі келтірмеу үшін тротуардың транзиттік бөлігінен тыс арнайы ойықтарда («қалталарда») орналастырылады.

Қоқыс жәшіктерінің жанында орналастырылған жағдайда, қоқыс жәшігінен кемінде 0,5 м және орындықтың шетінен сауда бөліміне дейін кемінде 1 м арақашықтық сақталуы тиіс.

Қоқыс пен ҚТҚ жинау жүйесі

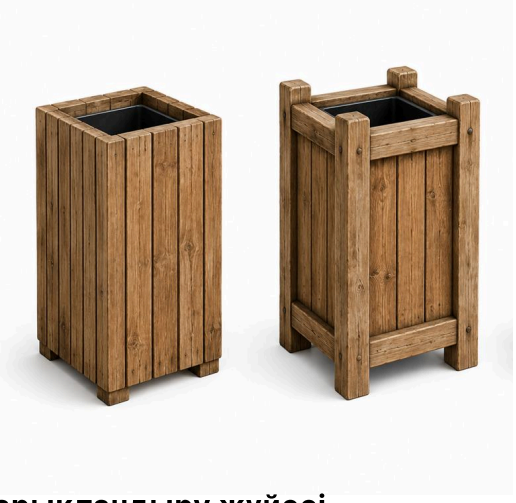
ҚТҚ (қатты тұрмыстық қалдықтар) — елді мекендерде адамның тіршілік әрекеті барысында пайда болатын қалдықтарды білдіретін қалыптасқан нормативтік термин.

Тазалық қатты тұрмыстық қалдықтарды (ҚТҚ) жинаудың эстетикалық әрі функционалды жүйесі арқылы қамтамасыз етіледі.

Қоқыс жәшіктері: басқа көше жиһазы элементтерімен бірыңғай дизайнда орындалып, іргетасқа берік бекітілуі тиіс. Қоқыс жәшіктері орындықтардан 0,5 м және сауда орындарынан 1 метр қашықтықта орналастырылады. Тамақтану орындарында қоқыс жәшіктерін орындықтардан кемінде 5 метр қашықтықта орнату міндетті.

Қоқыс жинау алаңдары: жалпы пайдаланылатын аумақтарда контейнерлік алаңдарды орналастыруға тыйым салынады. Олар аулалық аумақтарда немесе негізгі қасбеттерден жасырылған учаскелерде ғана орналасуы тиіс.

Типология: көлемі 50–120 л қоқыс жәшіктерін, қоқысты бөлек жинауға арналған секцияларды және жануарлар қалдықтарына арналған арнайы контейнерлерді қамтиды.

Функционалды жарықтандыру жүйесі

Жарықтандыру жаяу жүргіншілер мен көлік қозғалысының қауіпсіздігін қамтамасыз етуге, ауылдың сәулеттік келбетін айқындауға және тұрғын аймақтар мен табиғи ландшафтта «жарық ластануын» тудырмауға тиіс.

Жарықтың техникалық параметрлері

Түс температурасы: 2700–4000 K диапазонындағы жарық көздерін (жылы ақ және бейтарап ақ жарық) пайдалануға жол беріледі.

Суық спектрге тыйым салу: түс температурасы 4000 K-ден жоғары (суық көкшіл жарық) шамдарды пайдалануға қатаң тыйым салына

Сапасы және қорғанысы

Шамдардың қорғаныс класы **IP65-тен төмен болмауы** (шаң мен ылғалдан қорғау үшін) және соққыға төзімділігі **IK8-ден төмен болмауы тиіс**.

Жабдықтың эстетикасы және визуалды келбеті

Түстік безендіруге тыйым салу: ашық түсті пластикалық ендірмелері, жолақтары немесе контурлық жарықтандыруы (әсіресе көк, қызыл және көгілдір түсті) бар тіректер мен шамдарды пайдалануға жол берілмейді. Мұндай элементтер визуалды шу тудырады және ландшафттың табиғи үйлесімін бұзады.

Дизайн тірегі: конструкциялар қорғаныш сіңдірмесі бар табиғи түсті ағаштан және графит түсті металдан (тірек/ағаш немесе металл/ағаш) орындалуы тиіс. Пішіні — ықшам, артық декорсыз.

Жарық түсі: функционалды және сәулеттік жарықтандыру жүйесінде белгіленген түс температурасы диапазонындағы ақ жарық қолданылады. Тұрақты

Инженерлік инфрақұрылым және кабельдік желілер

Жерасты төсемі: жаңа жарықтандыру желілері үшін кабельдерді жерасты тәсілімен төсеуді қарастыру қажет. Көшелерді реконструкциялау кезінде қолданыстағы әуе желілерін техникалық мүмкіндік болған жағдайда және заңнама мен техникалық нормалардың талаптарына сәйкес біртіндеп жер астына көшіру ұсынылады.

«Апаттық ілмектерді» болдырмау: жерасты желілерін жөндеу кезінде мердігер ұйымдар қалдыратын уақытша әуе желілерін жасауға тыйым салынады.

Пайдалану және техникалық қызмет көрсету

Ревизиялық тораптар: кабельдік қосылыстарға ыңғайлы қызмет көрсету үшін әрбір тірек ревизиялық люкпен жабдықталуы тиіс.

Жиналмалы тіректер: арнайы техниканың кіруі мүмкін емес аймақтарда (тар өткелдер, рекреациялық алаңдар) шамдарды жерден қызмет көрсету үшін жиналмалы тіректерді (Г-тәрізді немесе П-тәрізді) қолдану қажет.

Терезелерді жарықтан қорғау: тұрғын үйлердің жанында тіректерді жобалау кезінде жарықтың тұрғындардың терезелеріне тікелей түсуіне жол бермейтін оптика қолданылуы тиіс.

Қосымшаның 6-бөлімі

Құқықтық негіз

Бөлім талаптары Қазақстан Республикасы Өнеркәсіп және құрылыс министрінің 2026 жылғы 22 мамырдағы №256 бұйрығымен бекітілген дизайн-кодты әзірлеу және бекіту қағидаларына, сондай-ақ Қазақстан Республикасының қолданыстағы құрылыс және техникалық нормаларына сәйкес қалыптастырылған. Тірек тораптарының егжей-тегжейлі сызбалары мен жабдықтарды орналастыру схемалары Стандарттар альбомында (№1 қосымша) келтірілген.

Автотұрақ кеңістіктері және велоинфрақұрылым

Автотұрақтар: Дизайн-код ашық сызықтық және жазық автотұрақтарды безендіруді регламенттейді. Автотұрақ орындарын жаяу жүргіншілер аймағынан көгалдандыру, бағандар немесе бедерлік төсем арқылы бөліп орналастыру ұсынылады. Автокөліктерді орналастыру схемасы көше санаты, қауіпсіздік және қолданыстағы нормалар ескеріле отырып айқындалады.

Велотұрақтар: басым нысаны — ағаштан жасалған П-тәрізді конструкция. Конструкция ғимарат қабырғаларына параллель (кемінде 0,4 м арақашықтықпен), адамдар көп жиналатын орындарда орнатылады. Велотұрақтарды көгалдарда және жолдың көлік жүретін бөлігінде орналастыруға тыйым салынады.

Инклюзивтілік: ірі автотұрақтарда жүріп-тұруы шектеулі адамдарға арналған, ені кемінде 1,2 метр техникалық тротуар немесе жаяу жүргіншілер жолдары міндетті түрде қарастырылуы тиіс.

Техникалық ескерту: абаттандырудың барлық элементтері вандалға төзімді материалдардан жасалып, іргетасқа сенімді анкерлік немесе бетондық бекітпемен орнатылуы тиіс.

Қосымшаның 7-бөлімі

Көгалдандыру және ландшафтық дизайн

Функциялары және негізгі қағидаттары

Жасыл желектер (ағаштар, бұталар және шөптер) ауылдың сәулет-ландшафтық ортасының негізі болып табылады және экологиялық, эстетикалық әрі әлеуметтік функцияларды атқарады. Өсімдіктер көлеңке береді, шу деңгейін төмендетеді және жайлы микроклимат қалыптастырады.

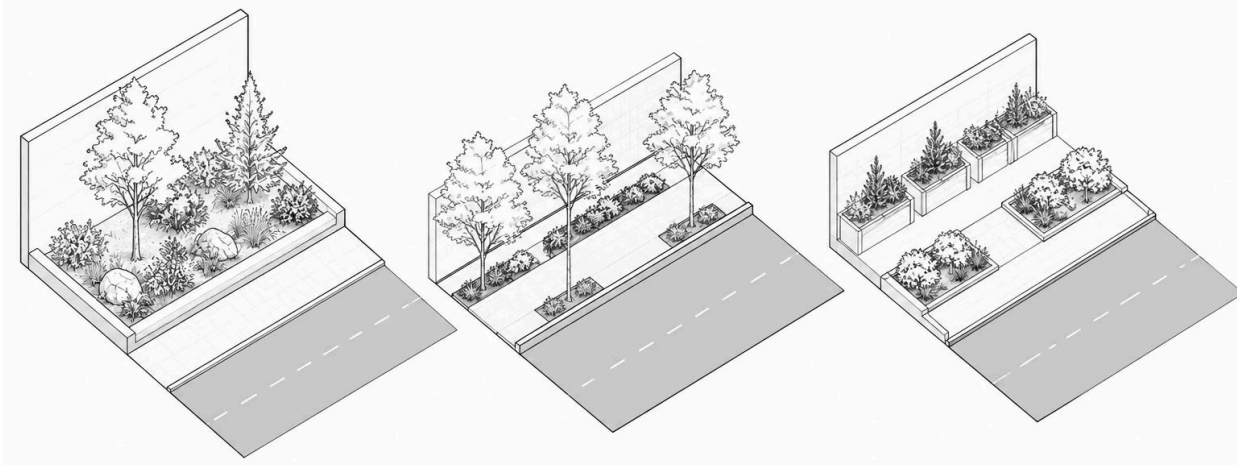
Көгалдандыру кезінде жергілікті өсімдік түрлеріне (балқарағай, қайың, самырсын) басымдық беріледі, олар қатал климатқа бейімделген және өңірдің табиғи сипатын үйлесімді түрде қолдайды.

Көгалдандыру нысандары мен типологиясы

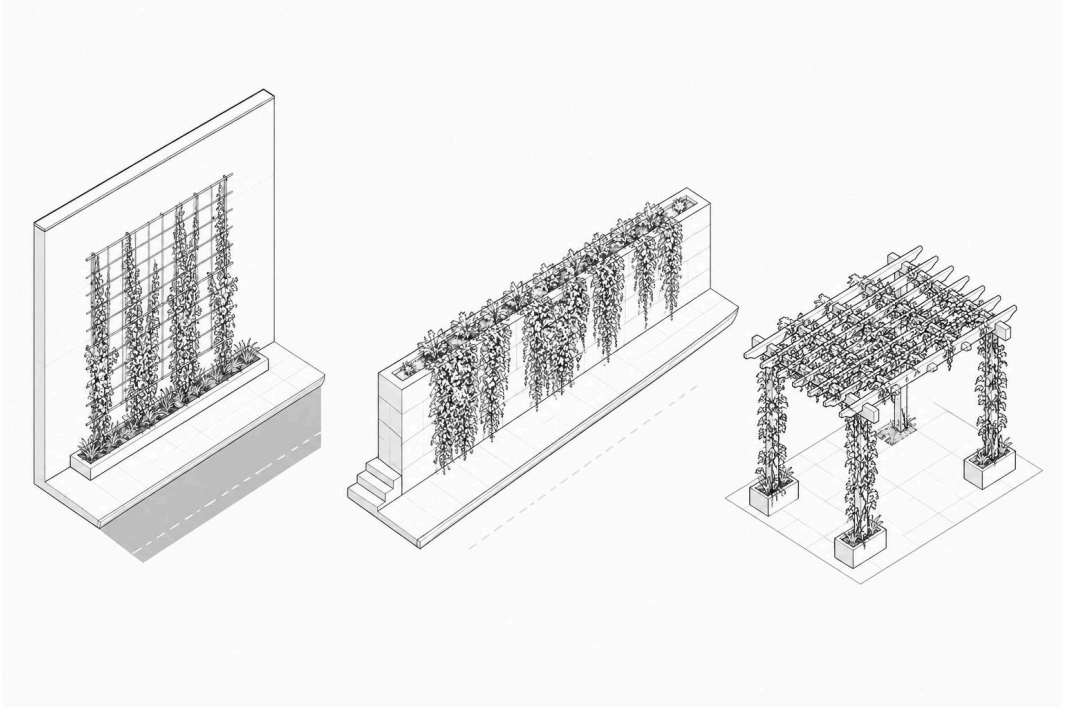
Отырғызу тәсілін таңдау аумақтың функционалдық мақсатына және жерасты коммуникацияларының болуына байланысты:

Ашық топырақ: жасыл алқаптарды, топтық және жеке ағаштар мен бұталарды отырғызуды қамтитын негізгі әдіс.

Сызықтық көгалдандыру: жолдардың, жаяу жүргіншілер маршруттарының бойында және автотұрақтарда ауылдың бірыңғай жасыл қаңқасын қалыптастыру үшін ағаштарды қатарлап отырғызу.

Көтеріңкі және контейнерлік көгалдандыру: инженерлік желілерге қолжетімділігі шектеулі жерлерде қолданылады. Биіктігі 0,5–1,2 метр стационарлық және жылжымалы контейнерлер пайдаланылады.

Тік көгалдандыру: ғимараттардың тұйық қасбеттерін, тіреу қабырғалары мен перголаларды безендіру, сондай-ақ көзге көрінбейтін визуалды шекаралар қалыптастыру үшін ұсынылады.

Арық жүйесі және суару

Жауын-шашын суларын бұру және ауылдағы өсімдіктердің тіршілігін қамтамасыз ету үшін ашық арық жүйелеріне басымдық беріледі. Арықтар суару қызметін атқарып қана қоймай, Берелдің бірегейлігінің маңызды элементі болып табылады. Жабық нөсерлік құбырларды тек арық орнату техникалық тұрғыдан мүмкін емес жерлерде ғана пайдалануға жол беріледі, бірақ қыс мезгілінде олардың қатып қалуына жол бермеу қажет.

Қоршауларға балама ретінде көгалдандыру

Жолдардың бойында ұзын металл немесе тұйық қоршаулардың орнына көгалдандыруға басымдық беру ұсынылады. Көлік және жаяу жүргіншілер ағындарын ажырату, сондай-ақ көгалдарды қорғау үшін жол қозғалысы қауіпсіздігі талаптарына қайшы келмеген жағдайда тірі қоршаулар мен биіктігі **1,2 метрге дейінгі** бұталарды пайдалану ұсынылады.

Отырғызу орындарына қойылатын талаптар

Қашықтық: көгалдандыру орындарының ені 1,5–3 метр болуы және жолдың көлік жүретін бөлігінің шетінен 1,2 метр шегініспен орналасуы тиіс.

Техникалық шегіністер: ағаш діңдерінен ақпараттық қалқандарға дейінгі қашықтық кемінде 2,5 метр болуы тиіс.

Өсімдіктерді таңдау: іргетастар мен жол жабынының бұзылуына жол бермеу үшін топырақ кесегінің көлемі мен тамыр жүйесінің дамуын ескеру қажет.

Дизайнерге ескертпе: ландшафтық дизайн бойынша барлық шешімдер ортаның «асыл қартаюына» ықпал етіп, көпжылдық шөптер мен төзімді ағаш түрлерін пайдалану арқылы пайдалану шығындарын барынша азайтуы тиіс.

Қоршаулар. Жалпы қағидаттар мен тыйымдар

Аумақтарды қоршау — шекараларды белгілеуге және қолжетімділікті шектеуге арналған абаттандыру элементі. Дизайн-код ауыл кеңістігінің визуалды өтімділігіне басымдық береді: қоршаулар визуалды кедергілер жасамауы және әлеуметтік бақылауға бөгет болмауы тиіс.

Ғимараттардың басты қасбеттерінің алдында, іргелес көшелер жағынан, егер қауіпсіздік, аумақты функционалдық пайдалану шарттары немесе қолданыстағы нормалар бойынша талап етілмесе, визуалды ашық кеңістікті сақтау және қоршаулар орнатпау ұсынылады.

Бүйірлік өтпелерде немесе ғимараттар арасындағы аралықтарда қоршаулар қасбет сызығының бойымен қатаң орналасуы тиіс.

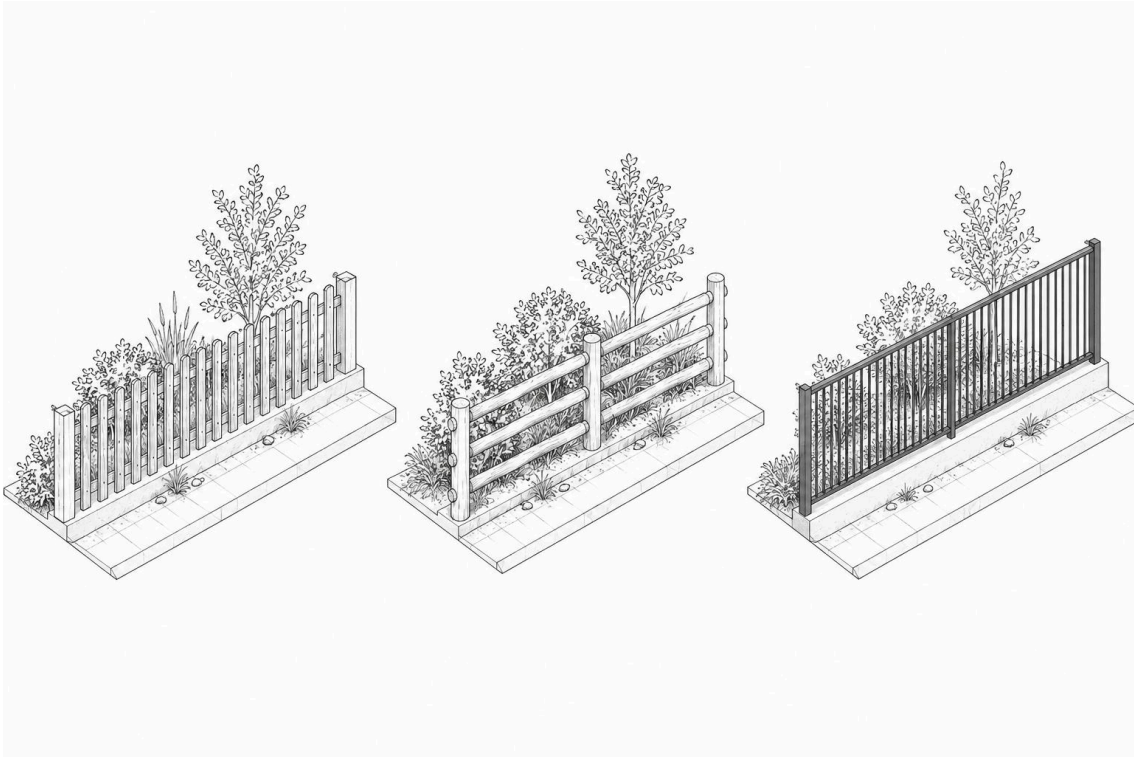
Көше жағынан визуалды өтімді қоршауларға басымдық беріледі. Тұтас қоршауларға функционалдық, санитариялық, режимдік немесе өзге де нормативтік талаптармен негізделген жағдайларда ғана жол беріледі.

Қосымшаның 5-бөлімі

Материалдар және түстік шешімдер

Қоршаулар қоршаған аумақпен және ғимараттардың сәулетімен стилистикалық тұрғыдан біртұтас болуы тиіс.

Табиғи материалдар: тас пен ағаштан жасалған конструкциялар (басымдық «бөренелі» стильге беріледі) табиғи фактурасын сақтау үшін боялмай қалдырылады. Мөлдір қорғаныш сіңдіргіштерді пайдалануға жол беріледі.

Металл қоршаулар: қою сұр түске (RAL 7005 немесе баламалары) немесе басқа қою бейтарап түстерге боялады. Боялмаған мырышталған профнастилді пайдалануға жол берілмейді.

Техникалық өңдеу: металл міндетті түрде коррозияға қарсы жабынмен өңделеді; ағаш элементтер антисептикпен, ал жермен жанасқан жағдайда битуммен өңделеді.

Жеке тұрғын үй құрылысы (ЖТҚ) аймағындағы қоршаулар

Жеке тұрғын үй учаскелері үшін арнайы қағидалар белгіленеді:

Бағандар арасындағы аралықты толтыру биіктігі **1–1,5 метр** шегінде болуы мүмкін.

Жер деңгейінен биіктігі **0,25 метрден** аспайтын цоколь плитасын орнатуға жол беріледі.

Көше жағындағы толтыру элементтері қоршау ауданының **50%-дан** астамын жаппауы тиіс.

Учаскелер арасындағы шекаралық қоршаулар тұтас болуы мүмкін, бірақ олар көршілес аумақтардың инсоляциясы мен аэрациясын бұзбауы тиіс.

Маңызды ескертпе: қоршау конструкцияларында өткір аяқталатын элементтер болмауы тиіс. Жүктемелерге төзімділікті қамтамасыз ету үшін тіректер іргетасқа бетондау әдісімен орнатылады.

Жаяу жүргіншілер және уақытша қоршаулар

Жаяу жүргіншілер қоршаулары: жол бойында металл секцияларды пайдалануға жол берілмейді, өйткені олар визуалды шу тудырады және ЖКО кезінде жарақат қаупін арттырады. Оларды көгалдандырумен (тірі қоршаулармен) толық ауыстыру қажет. Биіктік айырмасы 0,45 метрден асатын жерлер ерекшелік болып табылады.

Уақытша қоршаулар: құрылыс немесе іс-шаралар кезеңіне орнатылады. Олар модульдік, бірыңғай стильде және түсте орындалып, ақпараттық тақтайшалар немесе брендинг қамтуы тиіс.

Маңызды ескертпе: қоршау конструкцияларында өткір аяқталатын элементтер болмауы тиіс. Жүктемелерге төзімділікті қамтамасыз ету үшін тіректер іргетасқа бетондау әдісімен орнатылады.

4-тарау
Дизайн-код талаптарын бұзғаны үшін жауапкершілік

Осы Дизайн-код талаптарын бұзғаны үшін жауапкершілік Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес айқындалады.

Объектілердің меншік иелері, иелері және өзге де заңды пайдаланушылары ғимараттардың қасбеттерін, ақпараттық конструкцияларды, сәулеттік жарықтандыру жүйелерін және абаттандыру элементтерін Қазақстан Республикасының заңнамасы мен осы Дизайн-код талаптарына сәйкес тиісті техникалық жағдайда ұстауды қамтамасыз етеді.

Сыртқы түріне, габариттеріне және орналастырылуына қойылатын белгіленген талаптарға сәйкес келмейтін ақпараттық конструкциялар Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен талаптарға сәйкестендірілуге немесе демонтаждалуға тиіс.

Безендіру элементтерін монтаждау және демонтаждау кезінде азаматтардың қауіпсіздігі, мүліктің сақталуы және жол қозғалысының қауіпсіздігі қамтамасыз етілуі тиіс. Ғимараттардың конструктивтік және сәулеттік элементтерін зақымдауға, сондай-ақ қасбеттердің сәулеттік бөлшектерін жабуға жол берілмейді.

Маңдайшаларды, навигациялық элементтерді және сыртқы жарнама объектілерін орналастыру Қазақстан Республикасының заңнамасында және осы Дизайн-кодта белгіленген тәртіп пен талаптарды сақтай отырып жүзеге асырылады.

Дизайн-код талаптарының сақталуын бақылауды уәкілетті мемлекеттік органдар өз құзыреті шегінде Қазақстан Республикасының Құрылыс кодексіне және Қазақстан Республикасы Өнеркәсіп және құрылыс министрінің міндетін атқарушының 2026 жылғы 22 мамырдағы №256 бұйрығымен бекітілген Дизайн-кодты әзірлеу және бекіту қағидаларына сәйкес жүзеге асырады.

Катонқарағай ауылының Дизайн-кодына №1 қосымша

Техникалық стандарттар және графикалық регламенттер альбомы

(Жобалаушыларға, конструкция өндірушілеріне және объектілердің меншік иелеріне арналған жұмыс регламенті)

Жалпы техникалық нұсқаулар

Осы қосымшаның сызбалары мен схемаларындағы барлық сызықтық өлшемдер, егер өзгеше көрсетілмесе, миллиметрмен (мм) берілген.

Көрсетілген габариттерді, шығыңқыларды, биіктіктерді және материалдарды сақтау объектілердің сыртқы келбетін жергілікті атқарушы органдармен келісу кезінде қатаң міндетті болып табылады.

Конструкцияларды өндіру кезінде аязға төзімділігі жоқ (-40°C-тан төмен температурада пайдалануға жарамсыз) материалдарды, оның ішінде ұялы поликарбонат пен жұқа акрилді пайдалануға тыйым салынады.

Түстік шешімдер осы альбомда көрсетілген «Тірі табиғат» палитрасының кодтарына (RAL/CMYK) қатаң сәйкес келуі тиіс.

Қосымша бөлімдері

1-бөлім: Графикалық және қаріптік жүйе.
2-бөлім: Маңдайшалар және ақпараттық конструкциялар.
3-бөлім: Ауылдық навигация элементтері.
4-бөлім: Көше жиһазы және шағын сәулет нысандары.
5-бөлім: Қоршаулар регламенті.
6-бөлім: Жарықтандыру және инженерлік тораптар.
7-бөлім: Абаттандыру және инклюзивті орта тораптары.

1-БӨЛІМ. ГРАФИКАЛЫҚ ЖӘНЕ ҚАРІПТІК ЖҮЙЕ

Типографика және қаріптер иерархиясы

«Montserrat (Bold/ExtraBold)» — негізгі тақырыптық қаріп. Ұйым атаулары, негізсіз маңдайшалар және стелалардағы бас жазулар үшін қолданылады.

Кириллица

Кіші әріптер: абвгдежзийклмнопрстуфхцчшщъыьэюя
Бас әріптер: АБВГДЕЖЗИЙКЛМНОПРСТУФХЦЧШЩЪЫЬЭЮЯ

Латын қарпі

Кіші әріптер: abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
Бас әріптер: ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

«Roboto (Regular/Medium)» — ақпараттық қаріп. Мекенжайлар, жұмыс режимдері, туристік тақтайшалардағы сипаттамалар үшін қолданылады.

Кириллица

Кіші әріптер: абвгдежзийклмнопрстуфхцчшщъыьэюя
Бас әріптер: АБВГДЕЖЗИЙКЛМНОПРСТУФХЦЧШЩЪЫЬЭЮЯ

Латын қарпі

Кіші әріптер: abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
Бас әріптер: ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

Bitig — туристік объектілер мен маңдайшаларда жергілікті бірегейлікті айқындау үшін қолданылады.

Кириллица

Кіші әріптер: 𐰀𐰆𐰇𐰉𐰋𐰍𐰏𐰑𐰓𐰔𐰖𐰗𐰘𐰚𐰛𐰜𐰞𐰟𐰠𐰢𐰣𐰤𐰦𐰧
Бас әріптер: 𐰀𐰆𐰇𐰉𐰋𐰍𐰏𐰑𐰓𐰔𐰖𐰗𐰘𐰚𐰛𐰜𐰞𐰟𐰠𐰢𐰣𐰤𐰦𐰧

Латын қарпі

Кіші әріптер: 𐰀𐰆𐰇𐰉𐰋𐰍𐰏𐰑𐰓𐰔𐰖𐰗𐰘𐰚𐰛𐰜𐰞𐰟𐰠𐰢𐰣𐰤𐰦𐰧
Бас әріптер: 𐰀𐰆𐰇𐰉𐰋𐰍𐰏𐰑𐰓𐰔𐰖𐰗𐰘𐰚𐰛𐰜𐰞𐰟𐰠𐰢𐰣𐰤𐰦𐰧

Тыйымдар: пропорцияларды бұрмалауға (созуға), навигацияда курсив қолдануға және бір конструкцияда екіден артық әртүрлі қаріп гарнитурасын пайдалануға қатаң тыйым салынады.

«Тірі табиғат» түстік коды

Түстік шешімдер күн сәулесінің жоғары белсенділігі және қар жамылғысы жағдайында жайлы визуалды қабылдауды қамтамасыз етуі тиіс.

Шағылыстың алдын алу үшін күңгірт беттерді (антибликті жабын) пайдалану міндетті.

Инклюзивтілік талабы: мәтін мен фонның контраст коэффициенті кемінде 1:4 болуы тиіс.

RGB 107 112 42
CMYK 4 0 63 56

RGB 69 53 40
CMYK 0 23 42 73

RGB 227 144 48
CMYK 0 37 79 11

RGB 163 151 125
CMYK 0 7 23 36

RGB 213 207 183
CMYK 0 3 14 16

RGB 227 225 212
CMYK 10 7 16 0

RGB 39 36 36
CMYK 0 8 8 85

RGB 85 85 85
CMYK 0 0 0 67

RGB 255 255 255
CMYK 0 0 0 0

RGB 253 249 222
CMYK 0 2 12 1

RGB 152 27 30
CMYK 25 100 100 25

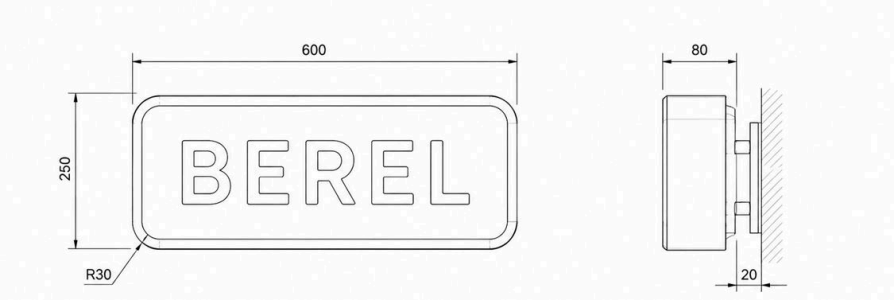
RGB 108 160 171
CMYK 60 24 30 0

2-БӨЛІМ. МАҢДАЙШАЛАР ЖӘНЕ АҚПАРАТТЫҚ КОНСТРУКЦИЯЛАР

Маңдайша түрлеріне қойылатын техникалық талаптар

Жеке көлемді әріптерден жасалған маңдайшалар: әріптің (тереңдігі) максималды қалыңдығы — 100 мм. Фризге орналастырылған жағдайда әріптің максималды биіктігі — 75 мм. Бекіту: қасбет түсіне сәйкес боялған жасырын металл қаңқаға (RAL 7016 немесе соған ұқсас) бекітіледі.

Жарық қораптары (лайтбокстар): конструкцияның максималды қалыңдығы — 120 мм. Алдыңғы панель материалы: қалыңдығы кемінде 3 мм күңгірт жарық өткізгіш оргшыны. Ұялы поликарбонатты пайдалануға тыйым салынады (–40°C температурада деформацияланады).

Панель-кронштейндер (жалауша маңдайшалар): төменгі нүктесінің жерден минималды биіктігі — 2500 мм. Қабырғадан максималды шығыңқы бөлігі — 500 мм, конструкция ені — 600 мм. Орнату бұрышы: қасбет жазықтығына қатаң 90°.

Бірыңғай ось қағидаты: бір ғимаратта бірнеше маңдайша болған жағдайда олардың барлығы бір көлденең сызық бойынша (әріптердің жоғарғы немесе төменгі шеті бойынша) туралануы тиіс.

Тыйым салынған аймақтар: терезе ойықтарын, есік маңдайшаларын, сәндік карниздерді және оймыш элементтерді («кертпелі стиль») жабуға жол берілмейді.

Жарықтандыру режимі: тек ішкі жарықтандыруға немесе сырттан бағытталған жарықтандыруға (прожекторлар) жол беріледі. Жыпылықтайтын элементтерге, «жүгіртпе жолдарға» және ашық диодтарға тыйым салынады. Түс температурасы: 2700–4000 K.

3-БӨЛІМ. АУЫЛДЫҚ НАВИГАЦИЯ ЭЛЕМЕНТТЕРІ

1-типті навигациялық стела (кіші)

Бір нысанға бағыт көрсеткіші

Материалдар мен конструкция:
Көрсеткіштердің негізі қимасы 70 мм ағаш брустан жасалады. Ақпараттық панельдер — сыртқы ортада қолдануға арналған, басып шығаруға немесе аппликация жасауға жарамды табақ материалдан орындалады. Ағаш элементтер ашық ауада пайдалануға арналған қорғаныш құраммен өңделеді.

Монтаж:
Көрсеткіштер тірек бөлігін жерге кемінде 600 мм тереңдікке бетондау арқылы орнатылады. Ақпараттық панельдер жасырын немесе аз байқалатын тәсілмен бекітіледі. Конструкция жел және қар жүктемелеріне төзімділікті қамтамасыз етуі тиіс.

2-типті навигациялық стела (орташа)

Бірнеше нысанға бағыт көрсеткіші

Материалдар мен конструкция:
Көрсеткіштердің негізі қимасы 70 мм ағаш брустан жасалады. Ақпараттық панельдер — сыртқы ортада қолдануға арналған, басып шығаруға немесе аппликация жасауға жарамды табақ материалдан орындалады. Ағаш элементтер ашық ауада пайдалануға арналған қорғаныш құраммен өңделеді.

Монтаж:
Көрсеткіштер тірек бөлігін жерге кемінде 600 мм тереңдікке бетондау арқылы орнатылады. Ақпараттық панельдер жасырын немесе аз байқалатын тәсілмен бекітіледі. Конструкция жел және қар жүктемелеріне төзімділікті қамтамасыз етуі тиіс.

3-типті навигациялық стела (картамен)

Жергілікті жер картасы және негізгі нысандар көрсетілген бағыттаушы

Материалдар мен конструкция:
Көрсеткіштердің негізі қимасы 70 мм ағаш брустан жасалады. Ақпараттық панельдер — сыртқы ортада қолдануға арналған, басып шығаруға немесе аппликация жасауға жарамды табақ материалдан орындалады. Ағаш элементтер ашық ауада пайдалануға арналған қорғаныш құраммен өңделеді.

Монтаж:
Көрсеткіштер тірек бөлігін жерге кемінде 600 мм тереңдікке бетондау арқылы орнатылады. Ақпараттық панельдер жасырын немесе аз байқалатын тәсілмен бекітіледі. Конструкция жел және қар жүктемелеріне төзімділікті қамтамасыз етуі тиіс.

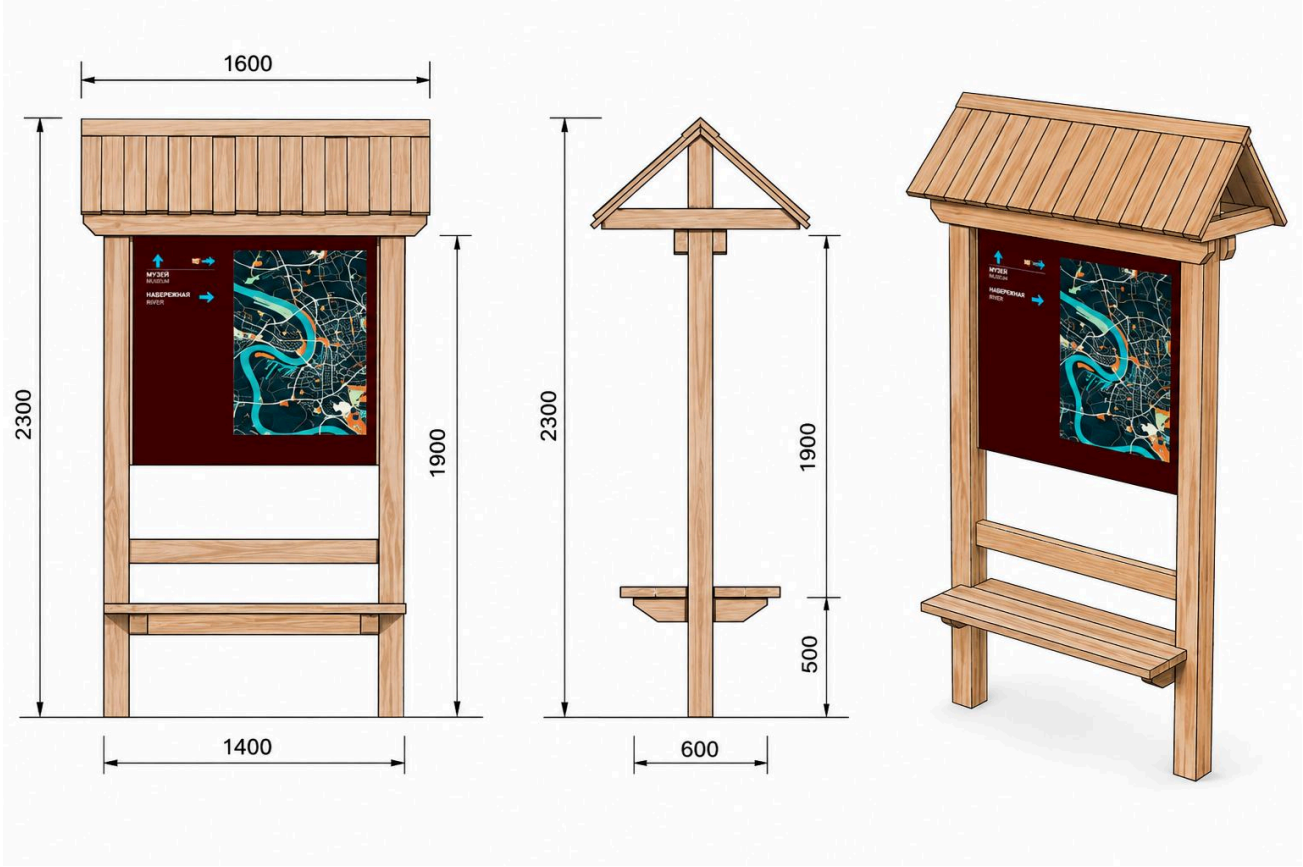
Ақпараттық стенд

Мақсаты: ауыл картасын, туристік навигацияны, нысандар мен жергілікті сервистер туралы ақпаратты орналастыру.

Габариттері:
Жалпы биіктігі — 2300 мм.
Тіректер бойынша конструкция ені — 1400 мм.
Шатыр ені — 1600 мм.
Орындықтың төменгі бөлігінің биіктігі — 1900 мм.
Ақпараттық алаң өлшемі — 1200 × 900 мм.

Материалдар:
Тірек конструкциясы мен шатыры — табиғи ағаш. Ағаш элементтер сыртқы ортада пайдалануға арналған қорғаныш құраммен өңделеді. Ақпараттық панель ауа райына төзімді материалдан жасалып, ұзақ мерзімді пайдалануға арналған.

Монтаж:
Тіректер негізге берік бекітіліп орнатылады. Іргетастың тәсілі мен тереңдігі жел жүктемелері мен жергілікті топырақ жағдайларын ескере отырып, жұмыс жобасымен анықталады. Ақпараттық панельді бекіту — жасырын немесе аз байқалатын тәсілмен орындалады.

Мекенжай тақтайшалары

Жалпы габариттік өлшемдер

Көше атауы бар тақтайша:
Ені: 600 мм
Биіктігі: 160 мм

Үй нөмірі бар тақтайша (ромб):
Ені (көлденең бұрыштары бойынша): 245 мм
Биіктігі (тік бұрыштары бойынша): 300 мм

Жазулардың мазмұны және мәтіндік блоктар

Негізгі мәтін (қазақ тілінде):

Көше атауы: ОРТАЛЫҚ (бас әріптермен, ірі қаріппен)
Нысан мәртебесі: көшесі (кіші әріптермен, атаудың оң жағында)

Қосымша мәтін (ағылшын тілінде / латын қарпімен):

Көше атауы: ORTALYK (бас әріптермен)
Нысан мәртебесі: STREET (бас әріптермен)

Сандық мәні: 137 (ромб тәрізді блоктың ортасында орналастырылады)

RGB 152 27 30
CMYK 25 100 100 25

RGB 69 53 40
CMYK 0 23 42 73

RGB 253 249 222
CMYK 0 2 12 1

4-БӨЛІМ. КӨШЕ ЖИҺАЗЫ

Орындықтар мен сәкілер

Түрлері:
Арқалығы бар орындық — ұзақ уақыт демалуға арналған.
Габион тіректері бар орындық — қоғамдық және рекреациялық кеңістіктерге арналған.
Арқалығы жоқ ағаш сәкі — қысқа уақыт демалуға және транзиттік аймақтарға арналған.

Негізгі параметрлері:
Отыру биіктігі — 420–480 мм.
Отыру тереңдігі — 450–600 мм.

Материалдар:
Табиғи ағаш, табиғи тас және боялған металл. Ағаш элементтер табиғи ағаш фактурасын сақтай отырып, сыртқы ортада пайдалануға арналған қорғаныш құраммен өңделеді.

Монтаж:
Конструкциялар алдын ала дайындалған негізге орнатылады. Қажет болған жағдайда жасырын анкерлік бекіту қарастырылады.

5-БӨЛІМ. ҚОРШАУЛАР РЕГЛАМЕНТІ

Жалпы қағидаттар:
Берел ауылындағы қоршауларды ауылдық құрылыс сипатын сақтай отырып, табиғи ағаштан орындау ұсынылады. Жаңа конструкциялар қарапайым, визуалды өткізгіш және дәстүрлі қоршау түрлеріне сәйкес болуы тиіс.

Тұрғын үй құрылыстарының қоршаулары:

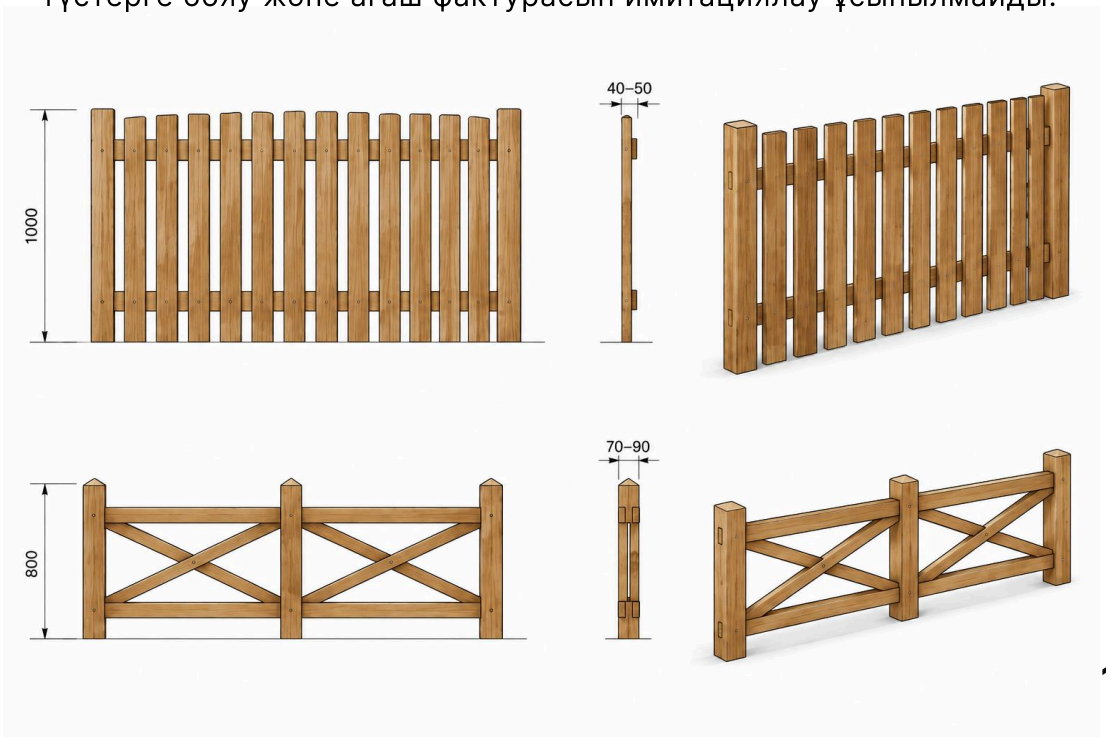
Көше бойындағы учаскелер үшін биіктігі 1000 мм-ге дейінгі ағаш шарбақ ұсынылады. Тік элементтер арасында көшенің визуалды ашықтығын қамтамасыз ететін саңылаулар сақталады. Негізгі қоғамдық кеңістіктердің бойында тұйық қоршаулар орнату ұсынылмайды.

Аласа қоршаулар:

Қоғамдық кеңістіктер, көгалдандырылған аумақтар және функционалдық аймақтарды ажырату үшін биіктігі 800 мм-ге дейінгі аласа ағаш қоршаулар қолданылады. Диагональды ағаш байланыстарды пайдалануға жол беріледі.

Материалдар және әрлеу:

Табиғи ағаш сыртқы ортада пайдалануға арналған қорғаныш құраммен өңделеді. Ағаштың табиғи реңктерін сақтайтын мөлдір және жартылай мөлдір қорғаныш құрамдар ұсынылады. Ашық түстерге бояу және ағаш фактурасын имитациялау ұсынылмайды.

6-БӨЛІМ. ФУНКЦИОНАЛДЫҚ ЖАРЫҚТАНДЫРУ ЖҮЙЕСІ

Жарықтандыру тіректері және инженерлік тораптар

Тірек түрлері:

- Жол бойындағы: 5,0–6,0 м
- Саябақтық: 3,0–3,5 м
- Жаяу жүргіншілерге арналған: 0,8–1,2 м

Техникалық талаптар:

Түс температурасы: қатаң түрде 2700–4000 K (жылы ақ).

Пайдалану: кабельдерге қызмет көрсету үшін тіректің төменгі бөлігінде ревизиялық люктің болуы міндетті.

Жиналмалы тіректер (Г-тәрізді): арнайы техниканың кіруі мүмкін емес аймақтарда (тар тротуарлар, рекреациялық алаңдар) міндетті түрде орнатылады.

Қорғаныс: қорғаныс класы IP65-тен төмен емес, соққыға төзімділік индексі IK8-ден төмен емес.

7-БӨЛІМ. ИНКЛЮЗИВТІ ОРТА ТОРАПТАРЫ

Пандустар және кіреберіс топтары

Пандус еңісі:

Стандартты: 1:20 (5%).
Қысылған жағдайларда (көтерілу биіктігі 800 мм-ге дейін): 1:12 (8%).

Габариттер:

Минималды ені (таза өлшемде): 1200 мм.
Бұрылу алаңының өлшемі: кемінде 1500×1500 мм.

Тұтқалар:

Екі деңгейлі, 700 мм және 900 мм биіктікте. Тұтқаның диаметрі — 35–45 мм.

Тактильді элементтер

Ескерту жолағы: ені 600 мм, кедергінің (баспалдақ, өткел, бағаналар) басталуына дейін 600 мм қашықтықта орналасады.

Контраст: тактильді плитка сары түсті болуы немесе бетпен салыстырғандағы контраст коэффициенті 1:4 болуы тиіс.

